

GAZETECİLİK SUÇ DEĞİLDİR

Türkiye'de medya özgürlüğü üzerindeki baskılar

AMNESTY
INTERNATIONAL

Türkiye’de ifade özgürlüğü giderek artan düzeyde ve sürekli bir saldırıyla karşı karşıya. Temmuz 2016’daki başarısız darbe girişiminden bu yana, hükümeti eleştiren akademisyenler, gazeteciler ve yazarlar cezai soruşturma ve yargılanma, yıldırma, taciz ve sansür riski altında bulunuyor. Türkiye hükümetinin medya üzerindeki baskısı, bu baskının bazıları tarafından «gazeteciliğin ölümü» olarak nitelendirilmesine sebep olacak kadar ağır.

Temmuz 2016’dan bu yana en az 156 medya organı kanun hükmünde kararnameyle kapatıldı. Türkiye Gazeteciler Sendikası’nın (TGS) verilerine göre yaklaşık 2.500 gazeteci ve medya çalışanı bu nedenle işini kaybetti. Dahası, Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü 778 gazetecinin basın kartını iptal etti.

Terör örgütü propagandası ile terör örgütüne üyeliği yasaklayan muğlak terörle mücadele yasaları, gazetecileri ve medya çalışanlarını kovuşturmak amacıyla kullanılıyor. Bu yasalar, uzun bir süredir, gazetecilik de dâhil olmak üzere ifade özgürlüğü hakkı kapsamında koruma altında olan fiillerin haksız yere kovuşturulmasında kullanılıyor. Kürt meselesine odaklananlar, hükümetin eski müttefiki ve yetkililer tarafından «FETÖ» olarak nitelendirilen hareketin lideri olan, hükümet tarafından 2016’daki darbe girişimiyle suçlanan Fethullah Gülen’i desteklemekle itham edilenler ve seküler medya kuruluşları da dâhil olmak üzere medyanın muhalif kesimlerinin tamamı hedef alındı.

120’den fazla gazeteci ve medya çalışanı tutuklandı ve bu kişilerden bazıları dokuz ay bulan bir süredir tutuklu olarak yargılanıyor. Gazetecileri Koruma Komitesi, Türkiye’yi 2016’da en fazla gazetecinin tutuklandığı ülke olarak tanımlıyor. Ancak aksini gösteren açık kanıtlar olmasına rağmen, hükümet Türkiye’de gazetecilik faaliyetinden ötürü cezaevinde hiçbir gazetecinin olmadığını ileri sürmeye devam ediyor.

«Gazetecilik suç değildir... Bizler burada tam da gazeteciliğin ruhunu ve ahlakını, [hükümet] bunları yok etmeye çalışırken savunuyoruz.»

Fatih Polat, Evrensel gazetesi genel yayın yönetmeni

«Listeyi verin dediğimizde... Çok enteresan. Gelen listede içlerinde katilden soyguncuya, çocuk istismarcısından dolandırıcıya kadar herkes var. Gelen listede sadece gazeteci yok.»

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Anadolu Yayıncılar Derneği üyelerine cezaevindeki gazetecilerle ilgili olarak hitap ederken, 22 Mart 2017

Bu bilgi notunda yer verilen vakaların işaret ettiği üzere bu tür iddiaların mesnetsiz olduğunu söylemek zor değil.

Uluslararası Af Örgütü Türkiye’deki gazetecilerin ve diğer medya çalışanlarının rutin olarak ve uzun sürelerle tutuklu yargılanmalarının mahkûmiyet kararı olmaksızın cezalandırma anlamına geldiği kanaatinde. Uluslararası Af Örgütü uluslararası bağlamda suç olarak düzenlenen bir fiilin işlendiğine dair açık bir delil olmadığı müddetçe gazeteciler ve diğer medya çalışanlarının serbest bırakılması ve bu kişiler hakkındaki suçlamaların düşürülmesi çağrısında bulunmaktadır.

Basın üzerindeki bu baskı aynı zamanda gözaltında işkence ve diğer kötü muameleyle dair güvenilir iddiaların ciddi bir şekilde arttığı, hükümeti eleştirenlerin kamu görevlerinden alındığı ve siyasi gerilimlerin de önemli bir şekilde yükseldiği bir dönemde gerçekleşiyor. Tüm bu olanların giderek artan etkisi ise muhalif fikirler için mevcut alanın ciddi ölçüde daralması ve gittikçe daha fazla

itaatkâr hale gelen medyada oto-sansürün yoğunlaşması oluyor.

ARKA PLAN

15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye ordusu içindeki bir grup hükümeti devirme girişiminde bulundu. Bu şiddet dolu ve kanlı darbe girişimi 240’tan fazla insanın hayatını kaybetmesine neden oldu. O gece yaşananlar Türkiye’deki ve dünyadaki milyonlarca kişiye canlı olarak aktarıldı.

Bu görüntüler, çok sayıda kişi için Eylül 1980’de gerçekleştirilen darbeyi hatırlatıyordu. 1980 darbesini muhaliflerin toplu olarak tutuklanmaları, yaygın işkence, adil olmayan yargılamalar sonucu verilen idam cezalarının infazları, medyanın, sivil toplum örgütlerinin ve siyasi partilerin büyük bir bölümünün kapatılmasının da aralarında bulunduğu ve uzun bir süre devam eden yoğun bir baskı dönemi izledi.

Ancak darbe girişiminin başarısız olmasından ötürü toplum genelinde duyulan rahatlamamanın kısa süreli olduğu, 15 Temmuz’un akabinde anlaşıldı.

20 Temmuz 2016 tarihinde üç ay süreyle olağanüstü hal ilan edildi. Bu, hükümete Meclis onayı olmaksızın kanun hükmünde kararnameyle yönetme şansı verdi. Bu notun kaleme alındığı tarih itibarıyla olağanüstü hal üçüncü kez uzatılmış ve bu kapsamda 22 kanun hükmünde kararname çıkarılmıştı. Söz konusu kanun hükmünde kararnemelerin sivil toplum üzerindeki etkisi ise yıkıcı oldu.

- İnsan Hakları Ortak Platformu’na (İHOP) göre 21 Temmuz 2016 ve 13 Şubat 2017 tarihleri arasında çıkarılan dört kanun hükmünde kararname ile toplam 156 TV, radyo, gazete ve dergi kapatıldı. Yine aynı dönemde 23

Göstericiler darbe girişiminin yaşandığı 15 Temmuz 2016 gecesinde İstanbul'da bir tankı durduruyor.

medya kuruluşu da Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından kapatıldı.

- Yüzlerce sivil toplum örgütü kapatıldı.
- Aralarında öğretmenler, akademisyenler, polis memurları, hakimler, savcılar ve ordu personelinin de bulunduğu 100.000'den fazla kamu görevlisi işlerinden atıldı.
- Tutuklu yargılananan 47.000'den fazla kişinin haklarına, müvekkil-avukat mahremiyeti olmaksızın avukata erişim gibi uygulamalarla, ağır sınırlamalar getirildi.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HAKKI

Türkiye, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ne (ICCPR) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) taraf bir devlettir ve dolayısıyla da Türkiye'nin bu bağlayıcı sözleşmelerde yer verilen haklara saygı gösterme, bu hakları koruma ve teşvik etme yükümlülüğü bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 19. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesi ifade özgürlüğü hakkını; yani herkesin her türlü haber ve görüşü araştırma, alma ve verme hakkını düzenlemektedir. Basın, özellikle de haber aktarma, kamusal meselelere dair yorumda bulunma ve kamuoyunu bilgilendirme yoluyla bireylerin bu hakkı kullanmalarına olanak sağlamada temel bir rol oynamaktadır.

Uluslararası hukuk, devletlerin ifade özgürlüğü hakkı üzerinde birtakım

sınırlandırmalar getirmesine müsaade etmektedir. Öte yandan böyle bir imkân ancak bu sınırlamaların açık bir şekilde erişilebilir ve yine açık bir biçimde kaleme alınmış bir yasayla öngörüldüğü; aralarında milli güvenlik ve kamu düzeninin de bulunduğu belirli ve sınırlı meşru amaçlar için getirildiği; bariz bir biçimde gerekli olduğu (yani, amaçlanan hedefe ulaşılması için en az derecede zorlayıcı tedbir olduğu); orantılı olduğu ve hakkın özüne dokunulmadığı müddetçe mümkündür. Olağanüstü halin idaresi amacıyla belli başlı ek sınırlamalar getirilebilse de bu sınırlamalar ancak olağanüstü halin kesin surette gerektirdiği durumlarda sınırlı olmalı ve aynı orantılılık ilkesine riayet etmelidir.

Bu bilgi notunda aktarıldığı üzere medya üzerindeki baskıların boyutu ve kapsamı, uluslararası hukuk kapsamında izin verilenin çok daha ötesine geçmiş durumdadır.

Son dönemdeki acımasız tedbirlerin kökeni esasen 2016'daki darbe girişimi öncesinde ifade özgürlüğüne yönelik saldırılarda yatıyor. Baskılar 2013 yılında ülke çapına yayılan Gezi Parkı eylemleriyle ciddi bir biçimde başlamıştı. 2013 ve 2014 yıllarında mevzuatta yapılan bazı iyileştirmelere rağmen, ifade özgürlüğü üzerindeki sınırlamalar uygulamada o tarihten itibaren devam ediyor.

Hükümet ve Kürdistan İşçi Partisi (PKK) arasındaki iki yıllık barış süreci zarfında Kürt meselesine ilişkin görüşlerini dile getiren kişileri hedef alan yeni bir kovuşturma olmamıştı. Ancak bu durum barış sürecinin Temmuz 2015 tarihinde sona ermesiyle değişti ve bu yeni bir sansür dalgasını tetikledi. Sosyal medya siteleri engellendi ve internet sayfaları kapatıldı. Hükümet, basın organları üzerinde doğrudan yayın içeriğine yönelecek şekilde müdahalelerde bulundu ve Feza ve İpek gibi Fethullah Gülen'e yakın olarak değerlendirilen medya gruplarının yönetimlerini ele geçirdi. Eleştirel görüşlerini dile getiren bazı kişiler de cezai kovuşturmaya tabî tutuldular.

Çevik kuvvet ekipleri 4 Mart 2016 tarihinde Zaman gazetesinin İstanbul'daki merkez binasının kapısındaki zincirleri açmaya çalışıyorlar. Aynı gün gazeteye bir mahkeme kararıyla kayyum atanmıştı.

MUHALİF SESLERİN SUSTURULMASI

Giderek artan bir şekilde itaatkârleşen medyada muhalif seslerin kendilerini duyurması daha da güç bir hale geldi. Hükümet tarafından eleştirel olarak değerlendirilen görüşleri ifade eden herkes internet üzerinden tehdit, gözdağı ve taciz, cezai kovuşturmalar, gözaltı, işten çıkarılma veya sansüre maruz kalma tehlikesi altında bulunuyor.

«Doğrusunu söylemek gerekirse bu sizi etkiliyor. Hapse atılmadan önce Twitter'da çok faaldim. Şimdiyse eskisi kadar cesur değilim, kendimi sansürlüyorum ve bu beni rahatsız ediyor. Bir şeyleri yazamadığınız ya da söyleyemediğiniz zaman, bu bir çeşit hastalık, bir nevi ölüm oluyor.»

Özgür Gündem gazetesi ile dayanışma eylemi kapsamında, gazetenin sembolik olarak konuk editörlüğünü yaptığı için 31 Ağustos 2016 ve 29 Aralık 2016 tarihleri arasında neredeyse dört ay tutuklu kalan dilbilimci Necmiye Alpay.

Metin Yoksus kapatılan Dicle Haber Ajansı'nda gazeteci ve fotoğrafçı olarak çalışıyordu. Yoksus, 24 gün boyunca gözaltında tutuldu.

Twitter üzerinden 16 Nisan 2017 tarihli anayasa değişikliğine ilişkin referandumda 'hayır' oyu kullanacağını açıklamasının ardından Kanal D'de sunucu olarak çalışan İrfan Değirmenci'nin işine son verildi.

© Private

© Mursel Çoban

Örneğin Şubat 2017 tarihinde, Twitter üzerinden Nisan 2017'de yapılacak olan anayasa değişikliğine ilişkin referandumda 'hayır' oyu kullanmayı düşündüğünü açıklamasının ardından Kanal D sunucusu **İrfan Değirmenci**'nin işine son verildi. Öte yandan, aynı referandumda 'evet' oyu kullanmayı düşündüğünü açıklayan *Hürriyet* gazetesi köşe yazarı Fatih Çekirge ise görevine devam etti. Kanal D ve *Hürriyet* gazetesi Doğan Medya Grubu'nun içinde yer alıyor.

Yabancı basın kuruluşları için çalışan gazeteciler ile serbest çalışan diğer yabancı gazeteciler de bu durumdan paylarına düşeni aldılar. Bazıları ya sınır dışı edildi ya da Türkiye'ye girişlerine müsaade edilmedi; bazılarınsa devlet tarafından verilen basın kartları iptal edildi. Örneğin, *The Wall Street Journal* gazetesinin dış haberler muhabiri **Dion Nissenbaum**, 27 Aralık 2016 tarihinde gözaltına alındı ve iki buçuk gün boyunca avukatına, ailesine veya dış dünyadan başka herhangi bir kimseye erişimi olmaksızın gözaltında

tutuldu. 14 Şubat 2017 tarihinde ise Alman *Die Welt* gazetesinin Türkiye muhabiri **Deniz Yücel** darbe girişimden sonra yargılanmak üzere tutuklanan ilk yabancı gazeteci oldu (bkz: sayfa 13).

POLİS GÖZALTILARI

Polis karakolları, cezaevlerinin aksine, uzun süreli alıkoyma amacıyla tasarlanmamıştır. 2016'daki darbe girişimi öncesinde herhangi bir kişinin karakoldaki gözaltı süresinin en fazla dört gün olabileceği kanunca düzenlenmişti.

Ancak olağanüstü hal kapsamında yayımlanan 23 Temmuz 2016 tarihli ilk kanun hükmünde kararnameyle birlikte azami gözaltı süresi 30 güne çıkarıldı. Bu kararnameyle gözaltındaki ilk beş gün içerisinde avukata erişim yasağının getirilmesi de mümkün kılındı.

23 Ocak 2017 tarihli bir diğer kanun hükmündeki kararnameyle azami gözaltı süresi bir kez daha uzatılabilecek şekilde yedi güne indirildi. Gözaltının ilk beş

günü içinde avukata erişim yasağı da bu kararnameyle kaldırıldı. Ancak, bu düzenlemelerin, «Red Hack» adı verilen soruşturma kapsamında gözaltına alınanlar gibi daha önceden tutuklanan bir dizi medya çalışanını koruması için geç kalınmıştı. (bkz: sayfa 12).

Kapatılan Dicle Haber Ajansı'nda gazeteci ve fotoğrafçı olarak çalışan **Metin Yoksus**, kendisine suç isnat edilmeden önce 24 gün süren gözaltı koşullarını şu şekilde aktardı:

«Hepimizi ayrı olarak, ama başka gerekçelerle gözaltına alınanlarla birlikte tuttular. Bir iki kişinin sığabileceği bir yerde dört ya da beş kişiyi tutuyorlardı. Pencere, havalandırma, yatak falan yoktu... Yemekler çok kötüydü, çoğumuzun bağırsakları bozuldu. 150 kişinin gözaltına alındığı bir yerde dört tuvalet vardı ve gece yarısından sonra da tuvaletlerin kullanılmasına müsaade edilmiyordu. Çoğu zaman geceleri ihtiyacımızı gidermek için pet şişeleri kullandık.»

TUTUKLU YARGILAMALAR

Haklarında herhangi bir suçtan mahkûmiyet kararı bulunmayan medya çalışanlarının uzun sürelerle ve rutin bir biçimde tutuklanmaları nitelik itibarıyla cezalandırıcıdır ve kişi özgürlüğü hakkının ve masumiyet karinesinin de altını oymaktadır.

120'den fazla medya çalışanı halihazırda tutuklu olarak yargılanıyor. Bu kişiler

arasında 30 yılı aşkın bir süredir gazetecilik yapan ve son dönemde kapatılan *Zaman* gazetesinde köşe yazarlığı yapan **Şahin Alpay** da bulunuyor. Şahin Alpay 27 Temmuz 2016 tarihinde «FETÖ» üyesi olma suçlamasıyla gözaltına alındı ve 30 Temmuz 2016 tarihinden bu yana İstanbul yakınlarındaki yüksek güvenlikli bir cezaevi olan Silivri Cezaevi'nde yargılanmasına başlanmadan tutuklu bulunuyor.

Olağanüstü hal kapsamında uygulanan kısıtlayıcı tedbirler altında aylarca süren tutuklu yargılanmalar ciddi zararlara neden oluyor. Cezaevindeki gazetecilerin yalnızca en yakın akrabalarıyla haftada sadece bir saat görüşebilmelerine izin veriliyor. Görüşler esnasında ise ziyaretçilerin tutuklu kişilerle teması genellikle cam bir bölmenin arkasından oluyor ve iletişim de telefon vasıtasıyla gerçekleştirilebiliyor. Açık görüşler ise nadiren mümkün olabiliyor.

KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ HAKKI

Uluslararası insan hakları hukuku ve standartları uyarınca hakkında suç isnadı olan kişilerin yargılanmak üzere tutuklanmamaları bir karinedir.

Suç isnadı nedeniyle tutuklanan kişilerin makul süre içerisinde yargılanma veya yargılama öncesinde serbest bırakılma ve tutukluluk durumlarının hukukiliğinin bağımsız ve tarafsız bir mahkemede ya da diğer yargı makamlarında düzenli ve makul aralıklarla gözden geçirilmesi

hakları vardır. Yargı makamları ayrıca gerek tutukluluk kararının devamlılığının gerekli ve orantılı olduğunu kanıtlamakla, gerekse de soruşturmayı özel bir hassasiyetle yürütmekle yükümlüdürler.

Bu yükümlülükler uyulmaması, mahkûmiyet kararı olmaksızın cezalandırma anlamına gelmekte ve bu durumun kendisi de evrensel hukuk ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Tutuklu gazetecilerin avukatlarıyla haftada bir kez olmak üzere bir saat görüşebilmelerine izin veriliyor ve bu görüşmeler de avukat-müvekkil mahremiyeti hakkını ihlal eden bir şekilde cezaevi görevlileri tarafından izleniyor. Çok sayıda gazetecinin de tutulduğu Silivri Cezaevi'nde bulunanların mektup alıp göndermelerine müsaade edilmiyor. Yine bu kişilerin diğer tutuklularla bir araya gelmeleri de yalnızca kendileriyle aynı hücrede bulunan iki kişiyle sınırlandırılıyor.

Elinde gazete tutan bir kadın Ağustos 2016 tarihinde İstanbul'da polis zincirinin önünden geçiyor.

Cumhuriyet gazetesi köşe yazarı Kadri Gürsel 31 Ekim 2016 tarihinden beri özgürlüğünden yoksun.

GİZLİLİK KARARLARI

Adil yargılanmayla ilgili temel güvenceler, suç teşkil eden bir fiilden ötürü tutuklu yargılanan herkesin, kendilerine yöneltilen iddialara karşı itirazda bulunabilmelerini sağlayacak gerekli belgelere erişimini de içerir.

Ancak Türkiye’de, soruşturma evresindeki gizlilik kararları, makamların tutuklu yargılamayı haklı kılacak yeterli kanıtlara sahip olup olmadıklarının avukatlar tarafından denetlenememesi anlamına geliyor. Ceza Muhakemeleri Kanunu’nun 153. Maddesi uyarınca, gizlilik kararı ancak «dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek» nitelikteyse alınabilir. Kanunda her ne kadar gizlilik kararının savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla uygulanabileceği belirtilse de (Ceza Muhakemeleri Kanunu, Madde 157), uygulamada uzun süredir tutuklu kalan gazetecilerin avukatlarının büyük bir bölümünün, müvekkillerinin tutukluluk hallerine etkili bir şekilde itiraz edebilmeleri için gereken bilgiye erişimleri engelleniyor.

«30 yıla varan gazetecilik hayatımda her zaman kendi özgür irademle ve mesleğimin ilkeleri ve ahlakıyla hareket ettim. Ahlaki değerlerimi her zaman korudum. Hiçbir zaman başkalarının emriyle tek bir kelime dahi kaleme almadım.»

Kadri Gürsel’in mahkemedeki ifadesi, 5 Kasım 2016

© Private

BASIN ÜZERİNDEKİ BASKININ DOZUNU ARTIRMAK: CUMHURİYET GAZETESİ VAKASI

«Bizlere yöneltilen suçlamaları destekleyecek deliller olsaydı, yargılama süreci başlatılmış olurdu...Zaman geçiyor, tutukluğumuz cezaya dönüşüyor.»

Kadri Gürsel, Cumhuriyet gazetesi yazarı, 25 Ocak 2017

31 Ekim 2016 tarihinde Cumhuriyet gazetesinin 13 köşe yazarı ve yöneticisi polis tarafından gözaltına alındı. Cumhuriyet gazetesi, Türkiye Cumhuriyeti’nin 1923’te kurulmasının ardından kısa bir süre sonra yayın hayatına başladığından bu yana bağımsız ve seküler bir ses oldu. Dolayısıyla da Cumhuriyet gazetesinin hedef alınmış olması, çok sayıda kişi tarafından

basın üzerinde kurulan baskının yeni bir aşamasının sembolü olarak görülüyor. Gözaltına alınan 13 kişiden dördü 5 Kasım 2016’da tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Geri kalan dokuz kişiyle sonradan gözaltına alınan iki kişi ise halen Silivri Cezaevi’nde tutuklu bulunuyor. Avukatlar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 5. maddesi (kişi özgürlüğü) ile 10. maddesinin (ifade özgürlüğü) ihlal edildiği gerekçesiyle Cumhuriyet’in 10 gazetecisi ve yöneticisi adına Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvuruda bulundu.

Tutuklanan kişiler arasında gazetenin genel yayın yönetmeni **Murat Sabuncu**, deneyimli köşe yazarı **Kadri Gürsel** ve karikatürist **Musa Kart** da bulunuyor. Savcı, beş gün süren gözaltının ardından, bu kişilerin ‘terör örgütü adına hareket’ ettikleri ve ‘örgüt adına propaganda’ yaptıkları (Türk Ceza Kanunu’nun 220/6 ve 220/8 maddeleri) gerekçesiyle tutuklu olarak yargılanmalarını talep etti. Savcının bu iddialarının merkezinde ise Cumhuriyet’in yayın çizgisi ve içeriğinin devleti zayıflatmak amacıyla «FETÖ» tarafından yönlendirildiği iddiası yer alıyor.

MEHMET ALTAN

AHMET ALTAN

Schiedamse Vest

Witte de
Wijkkwartier

ZANA BİLİR KAYA

MURAT SABUNCU

ŞAHİN ALPAY

ZEHRA DOĞAN

AHMET ŞIK

THE HAGUE
PEACE
PROJECTS

JOURNALISM IS NOT A CRIME

BERİTAN CANÖZER

NEÇMİYE ALPAY

KADRI GÜRSEL

NAZLI ILICAK

MUSA KART

HUMAN RIGHTS WATCH

NVJ Nederlandse Vereniging van Journalisten

PEN PEN FEDERATION

ASLI ERDOĞAN

© Musa Kart

«Bu soruşturmayı açan, sözde kanıtları toplayan ve bizim gözaltı kararlarımızı veren savcının kendisi FETÖ üyeliği suçlamasıyla yargılanıyor. Bu niteliklere sahip bir kişinin hakkımızda soruşturma açamayacağı ortadadır... Adil yargılanma hakkımızın ihlal edildiğini düşünüyorum. Özgürlüğümüzün hukuksuz olarak bizlerden gasp edildiği görüşündeyim.»

Cumhuriyet gazetesi genel yayın yönetmeni Murat Sabuncu'nun mahkemedeki ifadesi, 5 Kasım 2016

Kadri Gürsel'e sorgusu esnasında, darbe girişimden üç gün önce yani 12 Temmuz 2016'da yayımlanan köşe yazısıyla ilgili sorular soruldu. Gürsel, «Erdoğan Babamız Olmak İstiyor» başlıklı köşe yazısında şunları yazmıştı: «Madem Erdoğan zorla babamız olmak istiyor, o halde Türkiye'nin bütün ihtiyacı, Tunus'taki diktatörün devrilmesine yol açan kıvılcımı çakan Muhammed Buazizi gibi asi bir evlattır. Yanlış anlaşılmasın, Buazizi gibi kendisini yaksın demiyorum, bir sigara yaksın ve yeter ki söndürmesin.» Savcı, bu sözlerin «örtülü ya da subliminal mesaj yöntemiyle darbe girişimini işaret ettiğini» ileri sürdü. Kadri Gürsel ise bu iddiayı reddetti.

Neredeyse 15 yıldır günlük olarak çizdiği karikatürlerle Cumhuriyet'in baş sayfasında yer alan **Musa Kart'a** da sorgusu esnasında

gazetenin eski yöneticileri tarafından dile getirilen yorumlar, gazetede yazan diğer gazetecilerin seçtiği başlık ve makaleler ve hatta gözaltında olduğu 3 Kasım 2016 tarihinde gazetenin önünde düzenlenen bir gösteri hakkında sorular yöneltildi.

Cumhuriyet gazetesiyle bağlantılı diğerleri de ilerleyen tarihlerde gözaltına alındı.

Gazetenin yönetim kurulu üyesi ve avukatı **Akın Atalay**, 11 Kasım 2016 tarihinde gözaltına alındı. Atalay hakkında tutuklama kararı çıkarıldı ve kendisi yurtdışındaki tatilinden geri dönmek için ardından yetkili makamlara teslim oldu.

Araştırmacı gazeteci **Ahmet Şık** 29 Aralık 2016'da gözaltına alındı ve ertesi gün Şık'ın tutuklanmasına karar verildi. Ahmet Şık, ilk olarak hem Gülen hareketi hem de PKK adına propaganda yapmakla suçlandı. PKK adına propaganda yaptığı iddiası Mart 2015 tarihinde Cemil Bayık ile gerçekleştirdiği mülakata dayanıyor.

Siyasi saiklerle açılan kovuşturmalara ve cezaevine hiç de yabancı olmayan Ahmet Şık, 2011 yılında, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) o dönemdeki müttefiki olan Fethullah Gülen'e bağlı kişilerin devlete sızdığı iddialarını ayrıntılarıyla ele alan *İmamın Ordusu*

Cumhuriyet gazetesinin cezaevindeki çizeri Musa Kart'ın 16 Temmuz 2016 tarihinde yayımlanan bir karikatürü.

Musa Kart 31 Ekim 2016 tarihinden beri özgürlüğünden yoksun.

© Private

Önceki sayfa: Uluslararası Af Örgütü Hollanda Şubesi aktivistleri ile diğer örgütler Rotterdam'da bulunan Türkiye Konsolosluğu önünde 24 Şubat 2017 tarihinde basın özgürlüğü için eylem yapıyor.

Araştırmacı gazeteci Ahmet Şık, Cumhuriyet gazetesindeki gazeteciler ve yöneticilere yönelik olarak açılan dava kapsamında «terör örgütüne yardım etmekle» suçlanıyor.

Gazeteci Nazlı Ilıcak, 26 Temmuz 2016 tarihinde Muğla'da polis tarafından gözaltına alındıktan sonra.

«Bana yöneltilen suçlamaları reddediyorum. Bu soruşturmanın konusu benim mesleki faaliyetlerimdir, bir diğer ifadeyle, gazeteciliktir.»

Ahmet Şık'ın mahkemedeki ifadesi, 30 Aralık 2016

başlıklı kitabı yazdığı için bir yıldan fazla bir süre tutuklu kamıştı. 12 Nisan 2017'de bu davadaki tüm suçlamalardan beraat etti.

Ahmet Şık tutukluluğuna Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde başarılı bir biçimde itiraz etmiş ve mahkeme 2014 yılında, Şık'ın kişi özgürlüğü hakkının, alıkonulmasının hukuka uygunluğunun denetlenmesini talep etme hakkının ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini tespit etmişti.

Ahmet Şık'ın avukatları 30 Ocak 2017 tarihinde Şık'ın tutukluluk halinin hukuka uygunluğunun denetlenmesi amacıyla ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulundular. Bu bilgi notunun kaleme alındığı tarih itibarıyla mahkeme kararı beklenmekteydi.

Cumhuriyet gazetesindeki gazeteciler ve yöneticiler hakkındaki 306 sayfalık iddianame nihayet 4 Nisan 2017 tarihinde yayınlandı. Silivri Cezaevi'nde tutuklu olanlar da dâhil olmak üzere toplam 19 kişi, Türk Ceza Kanunu'nun 220/7 maddesi uyarınca “terör örgütüne yardım etmekle” suçlanıyor. Karikatürist Musa Kart ve yönetim kurulu üyesi ve aynı zamanda avukat olan Akın Atalay ise ayrıca “güveni kötüye kullanma” suçuyla (Türk Ceza Kanunu, Madde 155/2) itham ediliyorlar.

İddianamede tipik olarak ‘terör örgütleri’ ile somut bir bağ olduğuna ya da bu örgütlerin amaçlarını destekleyen herhangi bir fiile dair deliller bulunmuyor. Dahası, iddianamenin büyük bir kısmı hükümeti eleştiren makalelerden ve Twitter mesajlarından ya da esasen tümü ifade özgürlüğü hakkıyla korunan araştırmacı haberlerden ibaret. Örneğin Ahmet Şık'ın sekiz Twitter mesajı, iki röportajı ve bir haberi, birbirlerinden tamamen farklı, çoğunlukla da çelişen gündemleri olan üç yasaklanmış gruba, yani PKK/KCK, DHKP-C ve FETÖ/PDY'ye yardım ettiğine dair kanıt olarak sunuluyor.

FETHULLAN GÜLEN'LE BAĞLANTISI OLDUĞU GEREKÇESİYLE HEDEF ALINAN GAZETECİLER

«Bugünlerde Türkiye'de gazeteci olmak çok talihsiz olmak anlamına geliyor.»

Mikail Hasbek, Nazlı Ilıcak'ın avukatı

Tanınmış bir gazeteci ve siyasi yorumcu olan **Nazlı Ilıcak**, hakkında tutuklama kararı çıkarıldığını basından öğrendiği 25 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye'nin güneyinde tatildaydı. Avukatının verdiği bilgiye göre Nazlı Ilıcak, 26 Temmuz 2016 tarihinde polis karakoluna gittiği esnada durduruldu ve gözaltına alındı. Ilıcak daha sonra İstanbul'a götürülerek Gayrettepe Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltında tutuldu.

29 Temmuz 2016'da mahkeme, hakkındaki tutuklama kararının çıkarıldığı tarihte tatil yaptığı evde bulunmadığı ve dolayısıyla da kaçma, delilleri karartma ve soruşturma esnasında tanıklar üzerinde baskı yapma riski olduğu gerekçesiyle Nazlı Ilıcak'ın tutuklu olarak yargılanmasına karar verdi.

Ilıcak, 4 Ekim 2016 tarihinde de «FETÖ» üyesi olma suçlamalarının yanı sıra, Türk Ceza Kanunu'nun 312. maddesinde düzenlenmiş ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası öngören «hükümeti ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını engellemeye teşebbüs etme» ve Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen «terör örgütü propagandası yapma» suçlamasıyla savcı tarafından sorgulandı. Ilıcak'a sorgusu esnasında darbe girişiminden bir gün önceki TV programına ilişkin sorular da yöneltilildi.

«[Kapatılan] Bugün TV'ye kayyum atanmasının ardından oradaki vazifeme son verildiği için ['FETÖ' ile bağlantılı olduğu gerekçesiyle kanun hükmünde kararnameyle kapatılan] Can Erzincan TV'de çalışmaya başladım. 14 Temmuz 2016 tarihinde Mehmet Altan'la birlikte Ahmet Altan'ın konuk olduğu bir program yaptık. Program esnasında darbe girişimini meşrulaştıran herhangi bir ifadede bulunmadım... Darbe girişiminden önceki süreçte olası bir darbeye dair söylentiler vardı. Mayıs ayında Genelkurmay Başkanı'nın kendisinin söylentileri reddettiğini ve ordu içinde komuta zincirine tam manasıyla hakim olduğunu söylediğini hatırlıyorum... Benim TV kanalındaki işim yalnızca program sunmaktan ibarettir, ne eksik ne de fazladır.»

Nazlı Ilıcak

Tutuklu gazeteci Mahir Kanaat'ın kızı 9 Nisan 2017 tarihinde İstanbul'da basın özgürlüğü için düzenlenen bir gösteride elinde pankart tutuyor.

Nazlı Ilıcak, bu bilgi notunun kaleme alındığı tarih itibarıyla Bakırköy Kadın Cezaevi'nde dokuz aydan fazla bir süredir tutuklu bulunuyordu ve tahliye edilmesi için yapılan birçok başvuru reddedilmişti. Nazlı Ilıcak'ın da aralarında bulunduğu 17 kişi ile ilgili iddianame 11 Nisan 2017'de yayınlandı. Ilıcak mektup alıp gönderemiyor ve ziyaretçi kabulü de yalnızca çok yakın akrabalarının haftada bir kez bir saat yapabileceği ziyaretlerle kısıtlanmış durumda. Ilıcak'ın kişi özgürlüğü hakkı (AİHS 5. madde) ile ifade özgürlüğünün (AİHS 10. madde) ihlal edildiği gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptığı başvuru ise henüz karara bağlanmadı.

30 yılı aşkın bir gazeteci olan ve *Zaman* gazetesinin eski köşe yazarlarından olan **Şahin Alpay** ise 73 yaşında ve sağlık durumu iyi değil. Alpay, terör örgütü («FETÖ») üyeliğiyle suçlandığı 30 Temmuz 2016 tarihinden beri tutuklu olarak yargılanıyor.

«*Zaman gazetesinde yazmam istendiğinde Gülen hareketi siyasi çevrelerce olumlu olarak görülüyordu... Sivil bir hükümet sistemi ve demokrasiyi tesis etme ihtiyacı içinde olduğumuzda dair yazılar yazdım... Fethullah Gülen'in cazibesini de merak ettiğimden, bunu da araştırdım. Son dönemdeki olaylara dek kanaatim İslam'ın modern versiyonunu temsil ettiği yönündeydi.*»

Şahin Alpay'ın mahkemedeki ifadesi, 30 Temmuz 2016

Şahin Alpay'ın sağlık sorunları nedeniyle serbest bırakılması için Anayasa Mahkemesi'ne yapılan tedbir başvurusu reddedildi. Alpay'ın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından öncelikli olarak incelenmesi yönünde başvurusu ise hâlâ görülmeye devam ediyor. Bu bilgi notunun kaleme alındığı tarih itibarıyla Şahin Alpay sekiz ayı aşan bir süredir tutuklu bulunuyordu. Şahin Alpay'ı da kapsayan 30 kişi hakkındaki iddianame 10 Nisan 2017'de yayınlandı.

'RED HACK' SORUŞTURMASI

«*Ellerim arkadan kelepçeliydi ve üstümde bir 'özel tim' [polis memuru] vardı. 'Eşim dokuz aylık hamile, onu neden yere yatmaya zorluyorsunuz' diye bağırıp ayağı kalkmaya çalıştım. Ondan sonra bir arbede oldu ve suratıma bir tekme yedim.*»

Mahir Kanaat, 25 Aralık 2016 sabah saat 4'te gözaltına alınışını anlatıyor.

Mahir Kanaat sol görüşlü *Birgün* gazetesinde gazeteci. Kanaat, 25 Aralık 2016 tarihinde gözaltına alınan ve İstanbul'daki Vatan Caddesi Emniyet Müdürlüğü'nde 24 gün boyunca tutulan altı gazeteciden biri. Mahir Kanaat'ın eşi, Kanaat gözaltındayken ikinci çocuklarını dünyaya getirdi.

Avukatının verdiği bilgilere göre Mahir Kanaat ve diğer gazeteciler gözaltındayken sorgulanmadı ve kendilerine gözaltı gerekçeleri bildirilmedi. Kanaat, nihayet 24 gün sonra bir polis müfettişi tarafından sorgulandığında ise kendisine

Die Welt gazetesi muhabiri Deniz Yücel'in serbest bırakılması için 28 Şubat 2017 tarihinde Berlin'de gerçekleştirilen arabalı protestoya katılan insanlar.

bir hacker grubu olan ve Eylül 2016 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ve Erdoğan'ın damadı Berat Albayrak'ın e-posta hesabının hacklenerek ele geçirildiği iddia edilenler de dahil olmak üzere on binlerce e-posta yazışmasını yayımlayan Red Hack ile ilişkili kimseleri tanıyıp tanımadığı soruldu. Söz konusu yazışmalar *Birgün* gazetesi de dahil olmak üzere çok sayıda basın kuruluşunun haberlerine konu olmuştu.

Mahir Kanaat ve gözaltına alınan diğer beş gazeteci hacklenen e-posta yazışmalarını paylaşan Twitter grubuna dâhil edilmişlerdi. Avukatı, Uluslararası Af Örgütü'ne Mahir Kanaat'ın bu hacklenen e-posta yazışmaları hakkında herhangi bir haber yapmadığını; ancak *Birgün* gazetesinde yayımlanan bir haberi Twitter'da paylaştığını aktardı. Mahir Kanaat ve diğer beş gazeteci 17 Ocak 2017 tarihinde savcı tarafından sorgulandılar.

«Sonunda savcının karşısına çıkmıştık. Ama savcıda sorgu tutanağım yoktu. Avukat savcıya verdi tutanağı ve başladık. Aynı soruların dışında savcı bana MLKP [Marksist-Leninist Komünist Partisi] ile olan ilişkiyi sordu. Bu arada alınma sebebimiz olan [hacklenen] maillerle ilgili hiçbir soru yok. Neyse, savcılık sorgusu da bitti sonunda. Yaklaşık bir saat sürmüştü. Ama savcının bütün ifadeleri okuması ve tutuklama yazması, 15 dakika bilemedin 20 dakika sürdü.»

Mahkeme, altı gazeteciden üçünün - Mahir Kanaat, Diken internet sitesi eski editörü Tunca Öğreten ve Dicle Haber Ajansı'nın (DİHA) Diyarbakır Haber Müdürü Ömer Çelik - «terör örgütü üyeliği» ile suçlanarak tutuklanmasına, diğer üç gazetecinin ise serbest bırakılmasına karar verdi.

Die Welt gazetesinin Türkiye muhabiri **Deniz Yücel** de ilk olarak 14 Şubat 2017 tarihinde gözaltına alındı. Yücel, hacklenen e-posta yazışmalarının paylaşıldığı Twitter grubuna dâhil edilen gazetecilerden biriydi. Deniz Yücel, polisteki 13 gün süren gözaltının ardından kendisini «terör örgütü propagandası yapma» ve «halkı kin ve nefrete kışkırtma» gerekçesiyle tutuklanmasını talep eden savcı tarafından sorgulandı.

Aslında Deniz Yücel, hacklenen e-posta yazışmalarıyla ilgisi olmayan bir dizi konu hakkındaki yedi makalesi ile ilgili hem savcı hem de mahkeme tarafından sorgulandı. Yücel, mahkeme huzurundaki ifadesinde kendisine yöneltilen soruların yanlış tercümelere ve haberlerinin eksik bir biçimde okunmasına dayandığına işaret etti.

«İyi muamele görüyorum. Ama yalnız olmak bir çeşit işkence... Pencereden baktığımda sadece 6 metrelik bir duvar görüyorum. Ama her şeye rağmen sağlığım ve ruh halim iyi.»

Deniz Yücel'in, Milletvekili Şafak Pavey aracılığıyla gönderdiği mesaj, 5 Mart 2017. Milletvekilleri olağanüstü hal kapsamında, tutuklularla yakın akrabaları ve avukatları dışında görüşebilen tek grup.

Deniz Yücel hâlâ Silivri Cezaevi'nde tutuklu. Avukatlarının Yücel'in tahliyesi için yaptığı başvuru ise masumiyet karinesini açıkça hiçe sayan bir kararla 13 Mart 2017 tarihinde reddedildi. Mahkeme, söz konusu kararında «şüphelinin soruşturmaya konu olan yazılarında gerçekleri kasıtlı ve bilinçli olarak saptırarak adeta yasa dışı silahlı terör örgütlerinin amacına hizmet eder şekilde hareket ettiğini» söyledi.

KÜRT BASINININ YOK EDİLMESİ

Türkiye hükümeti ve PKK arasındaki kırılğan barış süreci Temmuz 2015 tarihinde çöktü. Sonrasındaki aylarda, onlarca il ve ilçenin silahlı çatışmalara ve 24 saatlik sokağa çıkma yasaklarına sahne olduğu bir ortamda, Güneydoğu Bölgesi'nde habercilik yapmak oldukça zorlaştı.

Darbe girişimi sonrasında ifade özgürlüğü üzerindeki kısıtlamalar Kürt meselesi ve insan haklarıyla ilgilenen herkes tarafından da yoğun bir şekilde hissedildi. Neredeyse tüm Kürtçe gazeteler, TV ve radyo kanalları ve haber ajansları kapatıldı.

JİNHA

Beritan Canözer 16 Aralık 2015 tarihinde Diyarbakır'da sokağa çıkma yasaklarının protesto edildiği bir gösterinin haberini yaptığı esnada gözaltına alındı. Canözer, ilk önce «şüpheli davranışlar içinde olmak» ve «yasadışı gösteri çağrısına uymakla» suçlandı. Diyarbakır'daki Terörle Mücadele Birimi'ne götürülen Canözer, burada üç gün tutulduktan sonra «terör örgütüne üye olduğu» ve «terör örgütü propagandası yaptığı» gerekçesiyle tutuklanarak Diyarbakır Cezaevi'ne konuldu. Canözer'in tutuklanma kararının gerekçesi ise defterindeki notlar ve yetkililer tarafından PKK propagandası yapmakla itham edilen, yalnızca kadın gazeteciler tarafından yönetilen JİNHA haber ajansında çalışıyor olmasıydı. JİNHA 29 Ekim 2016 tarihinde kanun hükmünde kararnameyle kapatıldı.

Beritan Canözer, tutuklanmasının ardından neredeyse üç ay geçtikten sonra, 13 Mart 2016 tarihinde İstanbul'daki Bakırköy Kadın Cezaevi'ne sevk edildi. Canözer, Uluslararası Af Örgütü'ne yaşadığı deneyimi «İstanbul'a bir cezaevi aracıyla sevk edilmemiz 25 saat sürdü.

Benimle birlikte dört kişi daha vardı. Tüm yol boyunca ellerimiz kelepçeliydi. Hatta, benimle birlikte olan kişilerden biri kelepçeler yüzünden oluşan sağlık sorunu nedeniyle üzerinden bir ay geçmiş olmasına rağmen hala tedavi görüyordu. 25 saatlik sürede yalnızca iki kere durduk. Çok kötüydü» diyerek dile getirdi.

Beritan Canözer 29 Mart 2016 tarihindeki ilk duruşmada serbest bırakıldı. Mahkeme, 10 Mayıs 2016 tarihinde Canözer'in «terör örgütü üyeliği» suçlamasından beraat etmesine fakat notları, sosyal medya paylaşımları ve telefonundaki fotoğraflardan ötürü de «terör örgütü propagandası»ndan mahkumiyetine karar verdi. Söz konusu kararda Canözer'in sosyal medya paylaşımlarının «terör örgütünün şiddet içeren yöntemlerini meşru gösterme ve övme» anlamına geldiği söylendi. Sosyal medyadaki bu paylaşımların hiçbirinde şiddete teşvik eden bir içerik bulunmuyor. Canözer hakkında 15 ay hapis cezası verilerek, cezası 5 yıl süreyle ertelendi.

JİNHA editörü **Zehra Doğan** ise 21 Temmuz 2016 tarihinde Mardin'de gözaltına

«Size 'senin propaganda yaptığını düşünüyorum, savun şimdi kendini' diyorlar. Yani onların kanunları çiğnediğinizi kanıtlamalarına gerek yok; esas siz böyle yapmadığınızı ispat etmek zorundasınız.»

Beritan Canözer, JİNHA'da gazeteci

JİNHA haber ajansında gazeteci olarak çalışan Beritan Canözer Diyarbakır'da sokağa çıkma yasaklarına karşı düzenlenen bir eylemi haber yaptığı esnada gözaltına alındı ve daha sonra 15 ay hapis cezasına mahkum edildi. Canözer'in cezası beş yıllığına ertelendi.

alındı. 23 Temmuz 2016 tarihinde «terör örgütüne üye olma» ve «terör örgütü propagandası yapma» suçlamasıyla Doğan'ın tutuklanmasına karar verildi.

«Mardin'de gözaltına alındığımda [iki kadın polis memuru tarafından] çıplak aramaya maruz bırakıldım. Beni Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'ne götürdüklerinde bir kez daha aynı muameleye tabi tutuldum. Polis memurları bana 'şimdi olağanüstü hal var, her şey bize hak, canımız ne isterse yaparız' dediler. Beni işkence yapmakla tehdit ettiler. İçlerinden biri eğer sevgilisi olursam beni kurtarabileceğini söyledi. Korkunçtu. Ben ise sürekli olarak gazeteci olduğumu söyleyip durdum.»

Zehra Doğan

Zehra Doğan aleyhinde açılan dava, Doğan'ı sokağa çıkma yasağının olduğu bir esnada Mardin ilinin Nusaybin ilçesinde PKK'nin gençlik kolu olan YPS üyeleriyle konuşurken gördüklerini iddia eden dokuz kişinin tanık ifadelerine dayanıyor. Doğan'ın savcılıktaki sorgusu ise 10 dakikadan fazla sürmedi. Doğan, «Savcı beni tutuklama talebiyle mahkemeye sevk etmeye çöktan karar vermişti» dedi.

Zehra Doğan, Mardin'deki cezaevindeyken 30 kişilik bir koğuşta 51 kişiyle birlikte kaldı ve aylar boyunca yerde battaniyelerin üzerinde uyudu. Günde üç kez birer saat olmak üzere sağlanan suya erişimi de kısıtlıydı. Doğan, ellerinin titreyip saçlarının döküldüğünü, bunların cezaevindeyken kendilerine verilen yemeğin besin değerinin düşük olmasından kaynaklandığını düşündüğünü dile getiriyor.

Zehra Doğan 9 Aralık 2016 tarihinde serbest bırakıldı. Doğan 3 Mart 2017'de örgüt üyeliği suçlamasından beraat etti, ancak hiçbirinde şiddete teşvik eden bir içerik bulunmayan sosyal medyadaki paylaşımları gerekçe gösterilerek «terör örgütü propagandası yapmak» tan mahkûm edildi. Zehra Doğan hakkında toplamda iki yıl, dokuz ay ve 22 gün hapis cezası verildi ve bu bilgi notunun kaleme alındığı tarih itibarıyla kendisi, hakkında verilen karara yaptığı temyiz başvurusunun sonucunu bekliyordu ve serbestti.

ÖZGÜR GÜNDEM

25 yıla yakın bir süre Türkiye'nin günlük olarak yayınlanan başlıca Kürt

gazetesi *Özgür Gündem*, 16 Ağustos 2016 tarihinde geçici süreyle; 29 Ekim tarihinde ise kanun hükmünde kararnameyle sürekli olarak kapatıldı. *Özgür Gündem*, sol Kürt bakış açısıyla haber yapan ve PKK tarafından titreyen açıklamaları Türkçe olarak yayımlayan ulusal çaptaki tek gazeteydi.

Özgür Gündem'in Ağustos ayında kapatılmasıyla birlikte, aralarında yazar Aslı Erdoğan ile *Özgür Gündem* ile dayanışma kampanyasına katılan dilbilimci Necmiye Alpay'ın da bulunduğu 24 gazeteci ve çalışan tutuklandı. Gazetenin genel yayın yönetmeni Zana Kaya ve yazı işleri müdürü İnan Kızılkaya da 22 Ağustos 2016 tarihinde gözaltına alınarak tutuklandılar. Zana Kaya, Aslı Erdoğan ve Necmiye Alpay, 29 Aralık 2016 tarihindeki ilk duruşmada serbest bırakıldılar. Ancak İnan Kızılkaya bu bilgi notunun kaleme alındığı tarih itibarıyla hâlâ cezaevinde bulunuyordu. Bu vakada dokuz kişi hakkında dava açıldı ve bu kişiler «terör örgütünün güdümü altında yayımlanan, onun sözcülüğünü ve açıkça propagandasını yapan» bir gazete planlamak ve hazırlamakla itham edildiler.

JİNHA haber ajansı editörü Zehra Doğan «terör örgütü propagandası yapmaktan» ötürü iki yıl, dokuz ay ve 22 gün hapis cezasına mahkûm edildi. Doğan, hakkında verilen karar temyiz etti.

Bir *Özgür Gündem* gazetesi çalışanı 16 Ağustos 2016 tarihinde İstanbul'daki ofise düzenlenen baskın esnasında gözaltına alınıyor.

İddianamedeki deliller arasında hangi bölümlerinin iddia edilen suç fiilini teşkil ettikleri belirtilmeksizin 100'den fazla haberin bir listesi de yer alıyor

SONUÇ

Canlı ve çoğulcu bir medya, toplumdaki herkesin diğer insan haklarından yararlanabilmeleri için esastır. İfade özgürlüğü hakkı yalnızca serbest bir şekilde konuşabilme hakkından ibaret değildir. Bu, aynı zamanda haber ve görüşleri araştırma ve bunları verme hakkını ve serbest bir biçimde mevcut olan bu bilgiler temelinde görüş edinme hakkını da içerir.

İfade özgürlüğüne dair hızla kötüleşen bu durumun etkisi, yalnızca hükümetin

medyaya yönelik saldırılarının hedef hattında duranların hayatlarında değil, bütün toplumda da kendisini hissettiriyor. Medya çalışanlarının uzun sürelerle alıkonmaları, bu kişilerin seslerinin bastırılmasına neden olarak, diğer kişilerde de caydırıcı etkiler yaratıyor ve kamusal tartışmalarda devasa bir boşluğa sebebiyet veriyor. Dolayısıyla da tutuklanan medya çalışanlarının serbest bırakılmaları Türkiye'deki insan hakları için daha iyi bir gelecek inşa etmenin esas unsurlarından biri.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, BM Düşünce ve İfade Özgürlüğü Hakkı Özel Raportörü ve AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı) Medya Özgürlüğü

Temsilcisi'nin açıklıkla dile getirdikleri eleştiriler Türkiye'deki ifade özgürlüğü ihlallerinin boyutu ve ağırlığına dikkat çekilmesine yardımcı oldu. Ancak, *Die Welt* gazetesi için çalışan gazeteci Deniz Yücel'in tutuklanması karşısında net bir tepki veren Almanya Şansölyesi gibi birkaç önemli istisna dışında diğer devletlerin eleştirileri geç ve sınırlı oldu.

Gerek Türkiye içinde gerekse de Türkiye dışında etkili mevkilerde bulunan herkesin, geçtiğimiz aylarda ve yıllarda medya üzerindeki yıkıcı ve yoğunlaşan baskının sona ermesi için Türkiye'ye baskıda bulunma sorumluluğu vardır.

TAVSİYELER

Türkiye hükümetine:

1. Yalnızca meşru gazetecilik ya da diğer medya faaliyetlerini yürütmelerinden ötürü tutuklanan gazeteci ve medya çalışanlara yöneltilen tüm suçlamalar düşürülmeli ve bu kişiler serbest bırakılmalıdır. Gazetecilerin ve medya çalışanlarının bu tür nedenlerle tutuklanmalarına ve kovuşturulmalarına son verilmelidir.

2. Medya çalışanlarının kamuyu ilgilendiren meselelere dair yorumlarda bulunma, kamuoyunu bilgilendirme ve bilgi verme işlevlerini tehdit, taciz ya da gözdağı olmaksızın yapabilmeleri ve şiddete teşvik etmeyen görüşleri açıklamaları nedeniyle kovuşturmaya tabi tutulmamaları güvence altına alınmalıdır.

3. Medya çalışanlarına yönelik olarak yapılan her türlü suçlamanın ancak yeterli düzeyde açıklıkta kaleme alınmış ve kişilerin yasaların neye izin verip vermediğini bilebilmelerini sağlayacak yeterli açıklık ve kesinlikle ifade edilmiş; ifade özgürlüğüne gereksiz ya da orantısız bir müdahalede bulunmayan ve açık bir şekilde suç teşkil ettiği anlaşılabilen fiillerden ötürü yapılabilmesi güvence altına alınmalıdır.

4. Uzun süreli tutukluluğun rutin bir biçimde uygulanmasına son verilmeli ve bu türden yapılan tüm tutuklulukların bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından düzenli olarak denetlenmesi ve kişilerin, tutukluluklarına etkin bir şekilde

itirazda bulunabilmeleri için gereken bilgiye erişimleri güvence altına alınmalıdır.

5. Medya çalışanlarının gazetecilik faaliyetlerini tehdit görmeksizin ya da tacize uğramaksızın yapabilmeleri sağlanmalıdır.

6. 156 medya organının kapatılmasına neden olan 668, 675, 677 ve 683 sayılı kanun hükmünde kararname yürürlükten kaldırılmalı ve bu medya organlarının yeniden faaliyete geçebilmeleri sağlanmalıdır. Medya organlarının kapatılması ya da bu kuruluşlar üzerindeki diğer sınırlamalar Türkiye'nin ifade özgürlüğüne saygı gösterme yükümlülüğüne riayet etmelidir ve bu uygulamalar bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde itiraza açık olmalıdır.

7. Terörle Mücadele Kanunu'nun terör örgütü propagandasına ilişkin 7/2 maddesi, açık ve kesin bir şekilde ifade edilerek, yalnızca şiddete teşvik olarak nitelendirilebilecek fiilleri yasaklayacak şekilde değiştirilmelidir.

8. Olağanüstü hal süresince ifade özgürlüğü üzerindeki her türlü sınırlama, yalnızca durumun kesin surette gerektirdiği zaruret halleriyle sınırlı olmalı ve Türkiye'nin uluslararası insan hakları hukuku uyarınca sahip olduğu diğer yükümlülüklerle riayet etmelidir.

Uluslararası Af Örgütü, 7 milyondan fazla insanın herkesin insan haklarından yararlandığı bir dünya için mücadele ettiği küresel bir harekettir.

Vizyonumuz, her insanın, İnsan Hakları Evrensel Beyanname ve diğer uluslararası insan hakları standartlarında yer verilen tüm insan haklarından yararlanabilmesini sağlamaktır.

Uluslararası Af Örgütü, hükümetlerden, siyasi ideolojilerden, ekonomik çıkarlardan ve dinlerden bağımsız olup, gelirlerini büyük ölçüde üyelik aidatlarından ve bağışlardan sağlamaktadır.

Endeks: EUR 44/6055/2017
Turkish, Mayıs 2017

Kapak resmi: «From Our Side»
Antonio Rodríguez. Bu görsel
#GazetecilikSuçDeğildir kampanyası
için özel olarak çizilmiştir.
© Antonio Rodríguez.
www.rodriguez-cartoons.blogspot.mx

Uluslararası Af Örgütü
ULUSLARARASI SEKRETERYA

www.amnesty.org

e-posta: contactus@amnesty.org
t: +44-20-74135500
f: +44-20-79561157

Peter Benenson House, 1 Easton
Street, Londra WC1X 0DW,
Birleşik Krallık

AMNESTY
INTERNATIONAL

